

V torek, četrtek in soboto
izhajajo in veljajo v Mariboru
brez pošiljanja na
dom za vsako leto 8 gl. — k,
za pol leta . . . 4 „ — „
za četrt leta . . . 2 „ — „

Po pošti:
za vsako leto 10 gl. — k,
za pol leta . . . 5 „ — „
za četrt leta . . . 2 „ — „

Vrednitiivo in opravičitev
je na stolnem trgu (Dom-
plate) hiš. št. 184.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska 1krat,
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat-
veče pisemke se plaču-
jejo po prostoru.

Za vsak tisk je plačat-
kolek (stempel) za 30 k.

Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 35.

V Mariboru 23. marca 1869.

Tečaj II.

Vabilo na naročbo.

S početkom aprila meseca se začne novo naročevanje na „Slov. Narod“. Cena je naznanjena na čelu našega lista. Naročniki, katerim je naročilo že poteklo ali jim do 1. aprila poteče, prošeni so, naj vsaj do 25. t. m. svoje naročilo ponové, da pošiljanje ne pride zopet v nered. Najkrajše in z najmanjšimi stroški se naročuje po poštnih nakaznicah (Postanweisung). Dobro bi bilo, ko bi doseđanji naročniki prideli adresni zavitek, novi pa napis prav jasno pisali.

Vsled zadnje naše obljube so nam nekteri prijatelji „Slov. Naroda“ že pridobili po enega, celo po tri nove naročnike, vendar dozdaj še ne toliko, da bi mogli že prihodnje četrletje začeti z dnevnikom. Ako se pa tudi to četrletje naročniki množé, kakor po novem letu, spremenimo negledé na nove žrtve naš list drugo polletje v dnevnik, da tudi v tej zadevi ustrezemo željam in potrebam mnogokrat izrečenim: Naprej!

Administracija „Slov. Naroda.“

Telegram „Slov. Narodu.“

V Trstu 22. marca.

Vsi Primorčevi priporočenci: gg.: France Cegnar, Ivan Zor, Ivan Piano, Ivan Nabrgoj, Jože Primožič in Janez Marija Starec so izvoljeni z veliko večino. Sovražniki so delali na vse kriplje — zastoj. Živili okoličani!

Ozir na zadnje čase slov. politike.

(Dalje.)

Da se Slovenci ne učimo nemščine zavoljo slovenskih uradnikov, ki bi na slovenski zemlji vsaj morali slovenski biti, ampak le zavoljo nemške kulture in literature, in ker nam je in nam bo nemščina zavoljo občjenja in dotike s sosednimi Nemci (od katerih ne moremo, ko od svojih uradnikov znanje našega jezika zahtevati) kolikor toliko še vedno potrebna ostala: to našim slovenskonemškim ambicijam ne gre v glavo; pa kako jim bi šlo to v glavo, ko se oni, dasiravno ne tajé, ampak še celo povdarjajo, da je jezik sredstvo k porazumljenji, slovenskega jezika v slovenski deželi službovaje še toliko ne naučé, da bi vsaj s priprostimi Slovenci, ki besedice nemški ne umejo, ne le ustno, ampak tudi pisмено vsaj za silo v njih jeziku občevati mogli, in da raji še zmerom po stari navadi trdemu Slovincu vse po nemško napišejo, kar so poprej z njim slovenski obravnavali, in zraven tega še zahtevajo, raj ubogi Slovenec, ki mora potem z njih nemškimi „urteilni“ in

„ferorengami“ od Poncija do Pilata hoditi in vsled tega še tu in tam opeharjen biti, njih nenaravno ravnanje čisla in hvali. „Lassen wir die Sprache bei Seite!“ pravijo, pa vendar ne nehajo na Slovenskem v edinozveličavni nemški „šprahi“ uradovati, kakor da bi ne vedeli, da je, kakor vsakemu drugemu, tako tudi slovenskemu narodu njegov narodni slovenski jezik, bodisi ustno ali pisмено vedno še najbolji „mittel zur verstündigung“. — „Oho!“ pravijo, krokodilove solze prelivaje, „to ni tako, ampak nam se smili slovensko ljudstvo, katero bi moglo dopise v tem novem jeziku prijemati, ktere ne zastopi, in zavolj ktere bi tudi velika nevarnost v pravu nastopila, ki bi Slovincem več škodovala, ko koristila.“ Pesemco to pojejo nemškutarji naši dan za dnevom že od l. 1848, pa ne vidijo ali videti nečejo, da nas je njihova nemška pravna varnost že v toliko zadreg in izgub spravila. Kako lahko bi se bila že zdavno slovenska pravna akademija ustanovila! ali — ne dajo nam je, češ, da pravne akademije imeti ne moremo, dokler slovenskih gimnazij nimamo; če pa slovenske gimnazije zahtevamo, pravijo: „E, slovenski otroci se že v glavnih šolah toliko nemščine naučé, da jim se že v spodnji gimnaziji vsi predmeti spešno v nemškem jeziku razlagajo, vsled tega potreba slov. gimnazij in realk odpade; če pa zahtevamo slovenske glavne šole, nam odgovoré: „Bog obvari! drugače vaših otrok v nobeno gimnazijo in realko ne sprejmejo“ itd. — V takem kolobarji sučejo nemški misijonarji „ravnopravne“ Slovence. „Učiteljice“ in „voditeljice“ naše dobro vedó, kako pri nas narodno ravnopravnost zagotovljajoči „liberalni“ dualizem s taisto zahtevajočimi učitelji in učenci „neliberalno“ postopa, in da od njega ni boljših časov pričakovati; ali namesto da bi „Novice“ svojo in dualističnimi poslancev naših zmoto, vsled ktere je tudi naše šolstvo v najvažnejših rečeh nemškim misijonarjem na milost in nemilost izdano, spoznale in popraviti si prizadevale, raji svojo in njih oportunistno trmo hvalijo in zagovarjajo, a Hrvate pomilujejo, kateri, dasiravno od sedanjih magjaronških poslancev svojih v drugem obziru zapeljani in izdani, so vendar v šolskih zadevah še zmerom popolnoma neodvisni od dunajskega, kakor od peštanskega ministerstva. — Po tem takim borme! ni čuda, da gre na slovenski zemlji čedalje bolj naprej zastava nemška, zastava slave pa stoji, ali če že napreduje, napreduje po rakovo; povsod razen plesajočih čitalnic, pa tudi izmed njih že mnoge v poslednjem času hirajo in pokašljujejo, ko da bi se jih jetika prijemala. Tabori pretečenega leta so bili edina tolažba naša v tej mizeriji, edina rešilna zvezda, ktera je obupajoči narod slovenski spet k novemu življenju budila in nam pravi pot iz politične ničle, v katero so najbolji slov. rodoljubi Slovence zapeljali, kazala; ali „Novice“, kakor se kaže, niso posebno za tabore navdušene, ker so slepe in gluhe ostale za vse tiste, ki so se tudi na Kranjskem za napravo tabora potezali in njegovo potrebo dokazovali. Kdo bi se potem čudil, da pri nas še zmerom tako lepo pšenica cvete „tevtoburgarjem“, ki ne nehajo svojega nemškutarenja zagovarjati s tem, da je književni naš jezik slovenskemu kmetu in tudi izobraženim našim ljudem še premalo umeven, ko da bi ne vedeli, da se oziroma ravno taka godi laškim, magjarskim in tudi nemškim kmetom in meščanom, ako se tako malo za svoj književni jezik brigajo. ko naše zgubljene kmečke ali gospodske ovčice za slovenskega; ki ne pomislijo, kako farizejsko ravnajo s priprostimi

Listek.

Narodni muzej v Zagrebu.

Leta, ki ležé med 1835 in 1850, pomenjajo v zgodovini hrvaškega naroda tista velika vrata, ki na eno stran prošlost, polno narodnega mrtvila in nedelavnosti zapirajo, — na drugo stran pa v široko bodočnost odpirajo, katero naznačuje probujenje in preporod hrvaškega naroda.

Probujen in samega sebe zaveden hrvaški narod je pogledal okolo sebe, pa s strahom zapazil, koliko je zaostal v kulturi za drugimi evropskimi narodi. Junaško je skočil na noge, ter se začel tudi on poganjati in potezati za to, kar se pod imenom kulture razumeva. Bogme! bilo je treba vse sile in žile napeti, da druge kulturne narode kolikor toliko doide. Njegovi napori niso bili brez uspeha. Kljub svojim malim materialnim sredstvom si je hrvaški narod vendar v kratkem času najpoglavitnija kulturna sredstva stvaril, kajti v teh malih letih se je pri Hrvatih vsem tistim kulturnim zavodom temelj položil, ki jih danes vidimo tako lepo razvite in razcvetene. Vsak začetek je težek, pravi pregovor; za Hrvate je pa še zato težji bil, ker so mu politični in narodni zoperniki nasproti stali, ter vsem njegovim političnim in narodnim težnjam, kjer so god mogli, zavore pod kolepa podkladali. Iz vseh teh zavor se je videlo, da jim razvijanje hrvaške kulture ni po godu, kajti oni so hrvaško zemljo že kot neko doméno tuje kulture imeli. Sicer tudi danes še ni vse premagano, vendar pa so Hrvatje prve početne osnove že premagali, in to je že nekaj. Slovenci v tem pogledu s Hrvati prisposodbljeni so danes tam, kjer so Hrvatje že pred kakimi dvadesetimi leti bili.

V gore omenjenih letih se je položil temelj hrvaški žurnalistiki, ki je danes dosta lepo razvita. V gore omenjenih letih se je vtemeljila matica ilirska, ki se more kot predhodnica jugoslovenske akademije znanosti in umetnosti smatrati. V gore omenjenih letih se je vtemeljilo narodno kaza-

lišče, ki sicer danes res še malo zadovoljuje, pa je vendar bolje kakor nič. V gore omenjenih letih se je osnovalo društvo za jugoslovensko zgodovino, s pomočjo kterega je že veliko dragocenega zgodovinskega gradiva na dan prišlo. Med še mnogo drugimi kulturnimi zavodi se je v gore omenjenih letih tudi temelj položil našemu narodnemu muzeju.

Ko je bil enkrat sklep storjen, da se ima narodni muzej na noge postaviti, je bilo treba najpopreje preskrbeti sposobnih prostorov za muzejske zbirke. V ta namen se je leta 1846 društvo osnovalo, ki je od grofa Draškovića njegovo za muzejske zbirke prikladno zgradbo v zgornjem Zagrebu na akcije kupilo. Ta zgrada je potem dobila ime: narodni dom.

Na poziv, naj vsakter, kdor kakšen za narodni muzej prikladen predmet ima, tega blagovoli muzeju dobrovoljno darovati, so začeli od vseh strani trojedine kraljevine vsakovrstni predmeti prihajati; in s tem je bil temelj našemu narodnemu muzeju položen.

Največe zasluge za naš narodni muzej sta si pridobila posebno dva moža: Lj. Vukotiniović s tem, da ni samo strogo muzejske predmete, ampak tudi denarne prineske nabiral, in pa pokojni župnik Haraminčić, ki se je v svoji oporoki z lepim legatom tega narodnega zavoda domislil. Denarni nabirki Vukotiniovića in Haraminčićev legat so temelj tako zvane muzejske zaklade, ki je koncem pretečenega leta 1868 do 24.000 goldinarjev gotovine imela.

Naš narodni muzej še ni bil popolnoma premagal začetne v temeljenjem vsakega takega zavoda neogibno zvezane težkoče, ko je leta 1851 politična reakcija vso Avstrijo pod svoja črna krila zajela. Na vse, kar god je epiteton narodno imelo, je svojo železno roko položila, pod katero se ni moglo nič narodnega razvijati in napredovati. Celih deset let je to stanje — prava móra — avstrijske narode tlačilo. Naš narodni muzej je hudo čutil posledke preziranja in preganjanja vsega narodskega. Dobrovoljni prineski, denarni in stvarni, so pojemali prihajati, in malo po malem je ta edini vir

Slovenec, da ga tako skrbno slovenskega uradovanja zaradi par znanstvenih v vsakdanjem življenju menj navadnih in njemu neumevnih besed varujejo, z nemščino oziroma taljansščino pa ga, če prav vedó, da čisto nobene nemške ali laške besede ne zastopi, brez vsega usmiljenja davijo! Res je sicer pri nas že nekoliko kmetičev, ki so se, spoznavši da v svoji lastni slovenski domovini brez znanja gospodujejo nemščine nimajo nobene veljave, že kolikor toliko nemščino lomiti naučili, ali to ne bi smelo nemškutarjem našim potuhte dajati k nadaljevanju nemškutarije, temveč ravno iz tega morali bi si nauk posneti, da si bistroumen Slovenec, ki je celo težo čisto tujega jezika premagal, tudi pod nekoliko menj znanimi slovenskimi besedami reber polomil ne bode, ker vé, da kakor ima on pri svojem kmetijstvu in rokodelstvu mnogo besed in izrazov, kateri niso nov jezik, ampak čisto slovenski, dasiravno so slovenski gospódi, ktera ne dela z ojesom, temveč z glavo in peresom, neumevni ali celo popolnoma neznani, da se jih mora še le učiti, ako jih hoče umeti, — tako imajo tudi tisti, ki obdelujejo znanstveno polje, svoje posebne, menj navadne, znanstvene izraze, nad katerimi ne sme kmetič nosa vihati in zaradi njih čez nov jezik tožariti, marveč se jih učiti, si jih prisvojiti, ter v duhu časa napredovati. In če slovenski kmetič tega še ne spozna, naj se k dobremu prisili, kakor se, če je nemaren, k popravljanju cest, k sadjoreji itd. siliti mora. Mesto tega pa kmetiča našega po stari navadi le z ljubo nemščino (v Primorji s taljansščino) silijo in pitajo, in to delajo opirajoči se deloma na uspeh dosedanega ponemčevanja, ko bi se morali oni gospodje naši, ki se radi bahajo, ko dabi bili vso inteligencijo in bistroumnost le za-se v najem vzeli, ravno zavoljo tega uspeha od pete do glave sramovati, če se pri vsem svojem bistroumju v svojem maternem slovenskem jeziku še toliko izuriti ne morejo, da bi mogli v njem uradovati, ko se je marsikak priprost kmetič naš v čisto tujem jeziku za silo govoriti in še celo pisati naučil. (Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Ljubljane. 20. marca. J. R. [Izv. dop.] (Naše bogočastje).

Znano je, da naša duhovščina je narodna, a vkljub temu se pa vendar ne more znebiti starega nemškega šlendrijana v oziru prideg in krščanskih nauk posebno pri stolni cerkvi in pri cerkvi sv. Jakoba. Mi smo preverjeni, da ima pridiga in kršč. nauk namen spodbuhati in gojiti zavest krščanstva v srehi poslušalcev. A kako se mora to vršiti, dokler se slovenskim poslušalcem ne oznanuje potrebni uk v jeziku ljudskem. Dokazov imamo mnogo, da pri slovenski božji službi v stolni in šentjakovski cerkvi je gnučja, a pri nemški piha burja po cerkvenem hramu. Pisalec tega se je véčeraj tega prepričal pri nemški popoldanski službi božji v stolni cerkvi, ko so ljudje mrmraje zapuščali cerkev, ko so čuli v jeziku ktereга so oznamovali za Karola velicega solnograški in bavarski misionarji, oznamovati iz razkladati gosp. K. slovenskemu narodu, nemščino ne umevemu, besedo resnice. Sicer smo prepričani da uzrok tej napaki ni gospod K. in sam on nam bo prav dal ako rečemo, da bi imel on kakor dober govornik še enkrat toliko poslušalcev, ako bi se mu dovolilo v narodovem jeziku pridigovati. Kdaj neki pridemo po tej poti do pravega namena in koristi za narod, to sam Bog ve in mogoče tudi kanonik, nemškim liberalcem vsečni gosp. Sawaschnigg. Ker je pa naše ljudstvo slovensko in katoliško, smo prisiljeni in dolžnost nas žene duhovnim predstojništvom teh cerkev na srce položiti željo, naj opusti brž to nemčevanje pri opravljanju božje službe, kjer ako ji je v resnici mar za večno blagost našega naroda, naj v prihodnje daje kruha svojim otrokom ne pa kamenja. Prepričani smo da 22.000 ljubljanskih prebivalcev v jezik domači bolj nego tuji nemški. Ako se pa za malo peščico ljubljancanov, ki morda slovenski ne ume ali ne hoče znati, konzistoriju potrebno zdi tudi nemške pridige opravljati, mislimo, da ti ljudje bodo imeli dovolj prostora

muzejskega popolnjenja in rastenja nazadnje celo vsahnili. Svet je na to naše gojenče celo pozabil. Nobeden — ne božji ne vražji — se ni brigal več za-nj. Ko je bilo treba akcije amortizirati, jih ni bilo s čem! Da se vsaj tej denarni zadregi doskoči, in z akcije narodnega doma z rednim amortiziranjem v bolji glas postavijo, je dalo akcijnjo društvo muzejne zbirke na kolikor mogoče mali prostorček stisniti, ostale pako prostorije iznajmilo je zabavnemu društvu: „dvorana“ imenovanemu, da bi si z najmovino kolikor toliko opomoglo. „Dvorana“ je bila sicer s prva narodno društvo, pozneje se je pa celo v nasprotje sprevrgla, ter v to zdvijala, kar pri vas v Cislajtanciji „kazinó“ ali če hočete „konstitucionalno društvo“ imenujete. Narodni življ je iz društva ali sam izstopil, ali so ga pa z bockanjem ven izrinili. In tako se je zgodilo, da so v „dvorani“ tuji Bahovi uradniki in oficirji gospodarili, in narodni dom je v svojih prostorijah vse drugo videl, samo narodnega nič. To je bila strašna ironija.

Muzejne zbirke so bile sicer vsakega četrtka občinstvu na ogled odprte, pa — ogledovat jih ni šel skoro nobeden. Narodnjaki so se svojega „narodnega doma“ sramovali. Groza me je časih bila, ko sem čisto sam po izbah stopal, in svoje stopnje tam na drugem koncu votlo in pošastno odmevati slišal. Še muzejnega pazitelja mnogokrat ni bilo nikjer videti, gotovo se je zanašal, da itak nobenega ogledalca ne bo.

Najmovina, ki jo je „dvorana“ narodnemu domu plačevala, temu ni dosta pomogla, kajti vsa se je skoro samo na hišne popravke in na davke potroševalo. Amortizacija akcij se po tem ni nič redneje obavljala, nego preje. Ni čudo tedaj, če so pri takem stanju akcije narodnega doma skoro ob vso veljavo prišle.

Tudi od leta 1860 do 1867 niso bile denarne in stvarne zadeve narodnega doma in muzeja skoro nič na boljem, nego pod Bahovim absolutizmom; in še le s početkom leta 1868 se začne nova veselejša doba.

Pa da vidimo kakšen je bil naš narodni muzej do konec leta 1867! Poedine muzejne zbirke, ali bolje rekoč vse, so se le slučajno stva-

v „premečgarski cerkvi“ in naj se jim postavi ondi g. Lesjagg ali pa g. Sawaschnigg na léco.

Iz Šmarja 20. marca. (Nova okrajna šola — slovenska.) Naš srejski odbor je sklenil, iz tukajšnje ljudske šole napraviti okrajno glavno šolo z štirimi razredi, v kateri se bo vse v slovenskem jeziku podučevalo. Naš okraj šteje blizo 20.000 duš in nima dozdej nobene glavne šole. Srejski odbor šmarski si je torej z svojim sklepom pridobil hvalo celega našega okraja, tembolj ker bo ta učilnica osnovana na narodni podlagi. Nadjamo se torej, da ne bo samo naš okrajni zastop, ampak tudi vse posamezne občine našega okraja po svojih močéh pripomagale, da se ko najhitreje v življenje spravi ta učilni zavod.

Od Velenja. xyz. [Izv. dop.] Ker niste slovenski bratje pri mariborski volitvi zadnjič zmagali, storilo me je to pozornega, da denes slovenske rodoljube očitno opominjam, naj se na slovenjegraški volilni okraj že zdaj posebna pazljivost jemlje; prepričani smemo biti, da nemški liberalci — lucus a non lucendo — ki našo svobodomisljenost po meči kakega obskurnega penzionista merijo, ako se je le toliko že naučil, kako se imajo zrna za Nemčijo ploditi, bodo še vedno roke po naši lepi domovini stegali, „liberalci“, ki nas črnijo, da smo fevdalci ultramontanci, temotneži in vrag vedí kaj vse, sami se pa Zvergerja desetkrat bolj bojijo, ko mi Stepschnegga — dokaz zadne volitve v graški magistrat. Kar se šoštajnskega okraja tiče, bo ta v večini vselej na naši strani; v slovenje-graškem in marenberškem okraju je pa nemškutarija že globoko korenine vgnala, med tem ko na drugi strani še strašna nevednost traja. Treba bo kmalo na delo se podati; znano je namreč, da se nemškutarija ne da tako hitro iztrebiti, kakor se kača vbije. Naj bolje sredstvo, da se ljudstvo zdrami in podučí, bi bil tabor, ki bi se naj pri Slovenje-Gradci naredil. Če bi se pa ta ne dal napraviti, bi se pa saj slov. brošire med ljudstvom razposlale. Naj se toraj zgodaj začne, da prepozno ne bo, in naš vrlí Rak ne propade. Razmere v Slovenje-graškem volilnem okraju niso ugodnejše, kakor v Mariborkem. Da naši nasprotniki nas bi naj raji žive pozobali, kaže izrek, ki ga je g. Gospodaritsch pri priliki blizo tako-le preroškega duha pijan izrekel: „die Slovenen werden wir bald hinvegräumen.“ Naši kmetje so pa bolj pametni, oni ostanejo še naprej pridni, pošteni Slovenci in ne marajo za nemškutarsko maslo Gospodaričev. Naš narod je toliko napredoval, da vsak solarček že sprevidi, da človek, ki kaj takega čveka, rakovo pot hodi.

Iz Dunaja, 21. marca H. G. [Izv. dop.] Zdjaj ko se je naša tukajšnja inteligentna omladina oglasila in sicerv tem zmislju, kakor se oglašaj zdaj o naši politiki vse federalistično slovansko časopisje, poprijel se bom zopet svoje stare dopisniške firme, dasiravno imam še staro preverjenje, da politikovati ni posebno prijetno delo. Kajti če je človek še tako blizu parlamenta in ustavnosti, in če se še tako pravega konstitucionalizma napije in učí politične modrosti, ki se jej pravi potrpljenje, čakanje itd. — vendar ga vécsi (če ima kaj sreča za domovinsko stvar in za svoj narod) poprime grdo poželenje, da bi vsaj za en dan mogočen absolutist bil. In ker se moram tu sam izpovedati tako neustavnega greha, denes drž. poslancem ne bom nič hudega prizadejal. Saj vem in čujem, da imajo dovolj povedanega in dokazanega in ker svoje slovanske krvi ne morejo zatajiti, morda se bodo čez volikanočne praznike pri vas doma spreobrnilí — in kar nič več sem prišli, kar bo menda za Slovence najbolje. — Tukajšni listi zdaj na velik boben svobode in vladne hvale bijejo, ko je vendar enkrat težko rojena postava o porotnicah za pregrešnike tinte in peresa na dan prišla. Treba bode temu — nedarovanemu, temuč zaslužnemu in kot nekaj dolžnega prejetemu — daru, na zobe pogledati. Dober je, da bi le kakih vratíc ne ne našel, skozi ktera nam bo uhajal, namestni da bi nam prave pravice prinesel. — Pa naj ostanem pri domači stvari. Ljubim našim „Novicam“ ni bilo všeči, da so tukajšni mladi Slovenci svoja „slobodoumna načela“ pokazali. One vzemo politiko naših poslancev pod svoj plašč in pravijo, da je

rale in množile, in zato so bile tudi jako pomanjkljive, kar tudi drugače ni mogoče bilo, kajti poedini predmeti so prihajali tako, kakor jih je rodoljubje na žrtvenik domovine polagalo. Neke zbirke so na ta način bogate postale, druge pa zopet niso še z enim predmetom zastopane bile.

V arheološnem razdelu je bila numizmatična zbirka razmerno še naj bogateja. Plastičnih stvari je bilo samo nekoliko odlomkov. Ceraunika in gliptika ste imeli samo nekoliko malo rimskih posod, kamej in nitaglij. Še manje pa nego starin starega sveta bilo je starin srednjega veka. S tem smo, kar se arheološnega razdela tiče, že pri kraju. (Kon. prih.)

Poslednji bosanski kralj.

(Zgodovinsko-romantičen obraz; česki pisal Prokop Chočhaloušek, poslovenil Podgoričan.)

IV.

(Dalje.)

Kraljico so oplasile te besede, zató strahoma pogleda po čumuti, kjer so v daljnjih koteh neprijazne, rdeče fantastične sence.

„Tu, tukaj, praviš, bival je moj mož?“ — povpraša ga plašna kraljica. „Njegov duh me tedaj straši, in jaz — umolkne, — in snežna bledost jej pobeli blede obličje.“

„Da!“ — prikima Ilija; ni zapazil, kako nadnavadno se je prestrašila kraljica. „Da sem tako pozno prišel k tebi, to je zato, ker ne bi strpel božji dan tega, kar ti povem; tudi nihče ne, le supruga mojega ubogega mrtvega kralja!“

„O Bog! I kaj pa je vendar?!“ — začudi se oplasena kraljica. „Ljuba kraljica, — stopi bliže Ilija, „poznam jaz tvojo minolost, znam, da ljubezen do kralja Štefana ni stopila s teboj vred na bosniški prestol; ali videl sem, da vendar-le izvrštuje svoje dolžnosti do kralja, česar bi izmed tisoč jih nobena ne bila.“

„Kralj Štefan je bil vrl mož,“ — odvrne kraljica, „in njegova vrlost je bila odškodnina za ljubezen.“

bridko biti poslanec v tako „mršavih“ časih kakor so zdanji. Hočejo tudi reči, da naše poslance vodi vest in čisto rodoljubje, ter da bo poznejši čas pokazal „kaj je bolje bilo“.

Vse drugo prepuščam razsodbi kralcem „Sl. N.“ govorim samo eno besedico o tem „prihodnjem času“ in sicer zato ker vem, da je to stoječe opravičevanje g. Svetca. Ta gospod poslanec je vlani že nekemu mlajšemu Slovencu dejal: „vsa mladina je zdaj zoper nas; pa ravno mladina bo vživala sad tega, kar bomo mi s svojim ravnanjem pridobili, ravnopravnost.“ Tačas je bil morda omenjeni poslanec še malo prepričan svojih besedi. Denes ne more biti več. Kajti ne samo, da mu je Hasner dvakrat že javno pokazal, koliko se da pridobiti od tega ministerstva polne ravnopravnosti, pokazal je to tudi dr. Giskra v Ljubljani Bleiweisu samemu in jako razločno je pokazal to tudi dr. Herbst. Ko je namreč „Slov. Narod“ prinesel tisto okrožnico na okrožne sodnije, da se imajo uradniki „nach möglichkeit“ slovenskega naučiti, in je „Sl. Nar.“ s kratkimi opombami pokazal, kako pomanjkljiv in nezadosten je tak ukaz; pokazal je nek slov. poslanec to ministru pravosodja in ga privatno interpeliral, kaka ravnopravnost je to. Dr. Herbst pak je prišel nekako v živost in je dejal: „Jaz nezapopadem, kaj hočete se več.“ To sem čul iz vira, na kterega se zanašam. In to pač tudi „Novicam“ glasno govori: „Kaj je bolje bilo.“ — Da se naši poslanci v eno vrsto stavijo z Jelačičem in Strossmajerjem, to veselje jim privoščimo. Vprašali pa bi radi, kedaj je bila vsa mladina (ali kakor je nek poslanec dejal, die bebärtete und unbelbärtete Jugend) proti onima dvema? Nikdar.

Iz Moskve smo prejeli to-le pismo s prošnjo da ga natisnemo:

Slovansko podporno društvo (slavjanskij blagotvornitel'nij komitet) v Moskvi želi sestaviti biblioteko iz knjig, ki izhajajo v zdanjem času zunaj ruskega cesarstva v slovanskih jezikih. Obrača se k vsem vredništvom slovanskih časopisov k pisateljem in izdateljem novih knjig, da jih darujejo v biblioteko slovanskega blagotvornitel'nega komiteta.

No ker po ruskih poštnih pravilih inostranski časopisi mogó je čez moskovsko časopisno ekspedicijo v Moskvo prihajati, prosi komitet vredništva slovanskih periodičnih listov, da že prej naznanijo ako hote pošiljati, da more potem komitet zopet moskovsko časopisno ekspedicijo uvedomiti. Samo v takem slučaju se inostranska izdajanja ne bodo na avstrijski meji zabranjevala čez mejo in pridejo do svojih namenov. Za porazumljenje meju vredništvom kacega inostranskega lista in komitetom in pa med moskovsko časopisno ekspedicijo, je potreba treh, celo štirih tednov. Po tem času se odpošiljatev lahko začne. Knjige ki so en zvezek debele, lahko se na pošto dade križem prevezane (mit Kreuzband) brez prejšnjega naznanjenja pri komitetu. Če je poslanje več zveskov obsežno, je bolje, da se po časopisni ekspediciji pošljejo. V vsakem slučaju morajo biti knjige adresovane na ime: „sekretarja slavjanskega blagotvornitel'nega komiteta, profesora moskovskega universiteta Nila Aleksandrova Popova.“ Stroške za periodičnih listov in knjig pošiljanje komitet drage volje na sebe prejemlje. Razen tega je pripraven darovateljem za zameno poslati ruskih knjig po njih ukazani in po svoji zmožnosti.

V Moskvi 3. marca 1869.

Nil Aleksandrov Popov.

Politični razgled.

V hrvaškem dež. zboru je Stojanović vprašal bana na podlogi ktere postavbe se smejo gozdi v Slavoniji tako rediti in iztrebovati, kakor se zdaj. Ban je odgovoril, da bode vse potrebne korake storil, da se gozdi ne bodo tako prodajali.

V Pragi je akademičen senat, više predstojništvo univerzitet,

Ilija se na kolena skloni pred njo, začne poljubljati jej rob na oblačilu in vsklikne: „Zato te čestim, jasna kraljica, zato sem prišel k tebi in prinesel poslednji kraljev odkaz.“

„Pa le skrivnostno govoriš,“ — odvrne kraljica, ne more se vbraniť strašnemu čutu, „kakor da bi se kako grozovito oznanilo zmikalo ti z jezika.“

„Ugenila si, kraljica jasna!“ — potrdi Ilija resno in vstane.

„Povedi tedaj, kar veš,“ — veli mu kraljica, „ti si bil prvi med kraljevimi služabniki; tvoja starost, tvoja zvestost je po vsej pravici nadarila te z vso njegovo zaupnostjo; tedaj veš, saj moraš znati več nego kdo drug. Zatorej le govori, kaj ti je naročil moj mož, da, meni povedi! — In Bog zna, da verno izvršim vse, kar mi oznaniš, ko bi bilo še kaj tako posebnega!“

„Bog je čul tvojo prisego, kraljica jasna!“ — pravi Ilija s slovesnim glasom, „no, tedaj idi za menoj!“

„Kaj?!“ — začudi se kraljica, „s teboj naj idem? Tako pozno, in todi-le tija?! Kamo pa me hočeš peljati?“

„Ali se morebiti bojiš, da te izdadem, jaz izdadem?“ — povpraša jo s trpkim glasom. „Ali sem Ilija jaz, kteri še z mislijo ni nikakovo razkalil zvestosti do svojega gospoda,“ — ponosno dvigne glavo; „tisti Ilija, ki ni le enkrat krvavel za svojega kralja, Ilija, kteri je zmerom glavo imel pripravljeno za-nj in — za-te, njegovo zvesto suprugo, kraljica jasna! Zdaj pa mi ne veruješ!“ — oponese jej bolešno.

„Saj ti verujem“ — poteši ga kraljica po kratkem molčanju odločno, „le idi, jaz pojdem pa za teboj, kamor hočeš!“

„Hvala, svitla kraljica!“ — zažene veselja skoro glasno, in že se je obrnil, ter hoče oditi, a kar obstane. „Ali,“ — omeni žalostno, „opaši si nedrije z vso srčnostjo, kajti žensko srce je nežno, rahločutno, da ti srce ne pokne od tega, kar bodeš videla in kar ti povem: pa saj mi ni treba tega pripovedati tobi, saj si Štefana Kosariča hči, junaškega načelnika

sklenil, da pošlje zastopnika iz svoje srede v Rim k papeževi petdesetletnici. —

Kakor se v oltarje na Ogerskem vrše, je videti, da bode dozdanja večina veliko glasov izgubila na levičnjake. Žalostno je, da Slovanje propadajo. En slovaški kandidat za drugim je ostal v manjšini, tako da je dozdan samo en Slovak izvoljen, neki Zaharnacky. Tudi znani Srb Miletič je padel (imel je 1315 glasov, magjarski kandidat pa 1667). Sprejel je zdaj kandidaturu v Banatu. Vse kaže da so znali Magjari ogerske Slovanse še bolj Slovanstvu odtujiti, kakor pri nas nemškutarji, pa kaže tudi koliko dela je med Slovani še treba, da se zavedó in otreso tujega gospodstva.

Iz Poljske v zadnji čas zopet glasneje poslancem na Dunaj doni geslo javnega mnenja: domú nazaj! „Dzen Lvovski“ in „Gazeta Narodova“ se zlagata v eni misli, da po dozdanji poti ni za poljsko Gališko veliko doseči mogoče.

V italijškem parlamentu je zahteval general Bixio, da se naj hitro na mejah naredé trdnjave kakor jih dela Avstrija in sicer naj se kopljejo podzemeljski rovi. Podpiral je svoj predlog s tem, da je dejal: vojaska je verjetno da bode in utegne se Amerika mešati v evropska vprašanja.

V francoski zbornici je hvalil maršal Niel francosko armado in malo s sabljo poropotal proti Prusiji. Pravijo tudi, da se Napoleon v zadnjem času prav po gosto z maršal Niel-om posvetuje. Posnemlje se iz tega, da že zdaj določujeta črteže prihodnje vojske in generale, kteri bodo dobili poveljništvo.

V Parizu so bili neki že dekreti podpisani, s kterimi bi se bili nekteri dosedanjih ministrov zamenili z drugimi. Ze v zadnjem trenutku pa so se vsled mnogostranskih prizadevanj uničili.

Rusija si pridno prizadeva, da bi brž ko brž svoje puške spremenila v iglenice. Pravijo, da je sam Putilov prevzel 600.000 pušek v delo in da se mu je začasno odstopilo več delavnic Kolbinske fabrik. Putilov se je razen tega pogodil še z drugimi privatnimi početniki. Puške se prav pridno podelujejo po Beranovi sistemi, ki ne pozna pri puškah nobenega peresa. Puške te sisteme se prav lahko razdirajo in sestavljajo.

Med Turčijo in Perzijo se je popolnoma nehalo diplomatično občenje. Mogoče je, da se izpolni prorokovanje, da bode prvi udar, ki bode Turčijo razbil, prišel ravno iz Azije, od koder so Turki sami. Znano je, da je Perzija v najprijaznejem razmerju z Rusijo.

Iz Egiptaja se poroča, da so 18. t. m. predrli kanal Suez.

Razne stvari.

* (Nj. vel. cesar) je 20. t. m. potovaje skozi Ljubljano, kakor se nam telegrafira, pomilostil vse obsojene iz tako zvane „Ježica-affaire.“ Na koledvoru so mu bili zapeli sokolci slovensko, turnerji nemško pesem.

* (Strossmajer) se v Pozoru zahvalja za čestitke, ki so mu došle na godú dan od korporacij in poedinih oseb, ter sklepa: „Vazda će biti moja dužnost in nastojanje, vrednim se ukazati svetoga zvanja svoga i ljubavi plemenitih muževal u narodu.“

* (Iz Trsta) se piše „Dom.“: Zdaj, ko so se končale volitve v mestu, bode „stranka“ vse svoje moči v okolici napanjala, da se izvolijo tu ali njeni privrženci ali taki ljudje, kterih se jej ni bati. „Cittadino“ je temu priča. „Communicato“ v njem imenuje Cegnarja „un individuo,“ ki nema posestva v okolici in ki ne sme tedaj biti tu voljen. Čudno se nam zdi, da ni vprašal, ali imajo vsi izvoljenci njegove stranke posestva. Dalje ne bi imel biti tu voljen ta „individuo“ zato, ker ne umeje italijanski, češ, da se bode zbornica in menda in galerija krohotala, ako spregovori slovenski poslanec slovensko besedo v zboru, ter da nastane škandal. Grozenja „Citta-

Hercegovini, žena kralja Štefana, ki je s svojo hrabrostjo proslavil ime sebi in Bosni!“ —

Mrzličen mraz kraljici ude prešine, tako so jo zadele Ilijeve besede; ali vendar migne mu z roko, naj le ide kamor meni, zagrne se v zavoj in stopi na mostovž z ozkimi durmi v steni.

Ilija postoji malo, in steno, nekako umetno med verejami pripeto, popravi tako, da se kar nič ne pozna, ali se je kdo doteknil je ali ne; dvigne pak plamenico v kotli, molči in pred kraljico korači navzdol po stopnicah, potlej pa zopet dalje po zasaknjem mostovži.

Že precej dolgo časa koračita naprej in naprej; na enkrat pa ju neprijazno pozdravi zrak — vlažen, zatuhel, kakoršen je rad po podzemskih svodih. Začujeta menihe, da molijo; zdi se jima, da nad glavo. Tu drži mostovž na dve strani: na levi so kamenene stopnice, ki se po polžje vijo vzgora, na desni pak zapirajo mostovž srednje železne duri.

„Tu sva na tistem mestu!“ spregovori Ilija in ustavi se pri teh durih, „po onih-le stopnicah lahko pride na božje svitlo zopet, kdor pozna skrivne kraje tega samostana, po le-teh pa —“

„A po le-teh?“ — povzame kraljica, ker Ilija ne pove.

„V rako, v samostansko grobišče,“ — odgovori Ilija pokorno. „Svitla gospa, zakaj si se stresnila? Ne mara ne strpiš kratke pomude pri truplih? Saj le eden še le počiva tu, tvoj mož! — prvi je on in tudi ne mara poslednji,“ — pristavi sam sebi.

„Jaz sem Katarina Kosarevna, bosniška kraljica,“ — omeni Katarina ponosno, nadnavadno srčno, „ne bojim se mrtvih! Pelji me v rako, pojdem za teboj.“

S silo Ilija odpelne železni, orijeveli zapah, duri se odpro, a vodnik kvisko dvigne plamenico in stopi v rako. Ko zatuhi zrak puhne v kraljico, stresne se Kosarevna in mračna ustavi, pak vendar: prekrži se, stopi brž v grobišče in bojezljivo se ozre po mrtvašnici. (Dalje prih.)

dino"-vega se ne strašimo: njemu in stranki njegovi je samo žal, da izgubi tržaški mestni zbor nimbus čisto laškega društva, ter da spoznajo neavstrijski Italijani, da je Trst mešano mesto. Smeha se ne bojimo, in prepovedati nam ne morejo govoriti: imajo § 19. Ako sme Ljubija u državnem zboru na Dunaji srbski govoriti, bodemo smeli mi v domačem zboru po svoje goščati. — Društvo „Sokol“ se že ustanovlja: nadeja se, da dobi čez 100 udov samo v mestu. Sicer trde, da ne bode imelo uspeha, ker mu bodo Italijani zabavljali; mi se pa nadejamo, da nas bo znala vlada resnih napadov braniti, dokler bodemo ravnali po pravilih od nje potrjenih in nas pripozna za društvo, ki stoji pod obrambo zakonov: smešnih, otročjih zabavljic pa se ne bojimo. — Tudi bolj praktično društvo delavcev bodemo skušali ustanoviti v Trstu, da bode po izgledu enacih slovanskih društev na Moravskem, Češkem in na Dunaji učilo delavcev koristnih reči, pravilne pisave jezika, kupčijske korespondencije, knjigovodstva, računstva itd. pa varčnega ravnanja z denarji. Tako društvo v Pragi ima več štacun, v kateri prodaja kuhinsko robo za ude po znižani, in za druge po poštenih ceni, in stacuno s strižnim blagom ter se je prigospodarilo v enem letu 30,000 goldinarjev. Tako društvo hočemo ustanoviti tukaj. Geslo bode društvu: „Pomagaj si sam in pomore ti Bog.“ Tržaških rodoljubov čaka, kakor vidite, mnogo dela: opravljali ga bodo sebi na čast, narodu na korist in slavo.

* (Taboritom) na Kalcu se (po „Primorcu“) naznani v 8 dneh vse na tanko; denes le to, da je odbr dan tabora prestavil na devetega majnika popoldne ob 2¹/₄ uri.

* (Čitalnica v Skednji) je, kakor piše „Prim.“ prav lepo sprejela cesarja, ko se je peljal mimo Skednja v sv. Rok. Vse svoje zastave, to se vé da cesarske in slovenske, je razvila in možnarji so pokali, da je bilo kaj. — Tudi ko je vojna ladija „Vis“ z Tonellove ladjestavnice v morje zdrčala, veselila se se je skedenjska čitalnica tako, da so ljudje strmeli. Najmanj 20.000 izbranega ljudstva je bilo takrat povabljenega in pričujočega v Tonelovi ladjestavnici, ko je tako lepo ladija „Vis“ zdrčala v morje. Vse ljudstvo — tudi minister Giskra — je kričalo v svojem veselju na srečo tej ladiji.

* (Sokol) se napravlja v Trstu, pa tudi v Rojani. Na zdravje!

* (Deželno šolko svetovavstvo goriško.) Predsednik tej naj viši deželni šolski oblastnji za grofijo Goriško bo kakor piše „Dom.“ c. k. namestnišveni svetovavec, gosp. baron Pino, kot pooblaščenec gosp. namestnika primorskega. Deželni odbor je svoja dva pooblaščenca tudi že odločil, in sicer, gg. dr. Tonkli-a in dr. Deperis-a. Druge svetovavce ima imenovati presv. cesar.

* (Hrvaški pesnik Trnški), ki je v slavo cesarjeve nazočnosti zložil lepo pesnico, je bil pred cesarjevim odhodom še na železnici imenovan za obrista. Poezija torej ni zmerom tolika igrača, kakor bi si morebiti kaka prozaična duša mislila.

* (Dunajski policijski komisarji) so imeli te dni svoj tabor, v katerem so sklenili, da se jim ima plača povekšati. Res ti možje so prvi, ki imajo priti zdaj na vrsto, —

* (Trst) ima 3069 volilcev. Pri zadnjih volitvah za mestni zbor, ki je za časa tudi deželni zbor, jih je volilo samo 1418, torej se jih 1588 ne briga za mestne zadeve. Gotovo, ne naj bolje znamenje za mesto z 70,000 prebivalci, katero je obdarovano s pravicami posebne provincije.

* (Iz Gorice.) Volitve za mestni zbor so pred durmi. Mestno svetovalstvo šteje 24 članov in jih letos 8 po žrebu izstopi. Volitev se navadno komaj nekoliko čez sto udeležuje, včasih še 100 ne. Marsikteri zaradi ljubelega miru in utragljivosti ne dohajajo k volitvam. Pri tem pa trpi pravična stvar, in italijanska stranka, ki je delavna in gibčna, zmaguje s svojimi kandidati. Kakor piše „Triest. Ztg.“ se mora zlasti Slovincem gledé mestnih volitev nedelavnost očitati. Imenovani list trdi, da bi imeli Slovenci lahko prav pošteno stranko v mestnem svetovalstvu, ko bi so vsi in složno volitve udeleževali. Potem bi izrečeni italijanski značaj, kterega ima zdaj mestni zbor, izginil in razglasi goriškega municipija, ki se zdaj izključljive pa neopravičeno samo v italijanščini nabijajo, morali bi se potem pač tudi v glavnem jeziku, t. j. v slovenskem jeziku izdavat. Dokler pa ostanejo Slovenci pri volitvah tako utragljivi, ni se žalibog nadejati, da bi se stvari izboljšale. — Tako „Tr. Ztg.“ Menda bi bilo tu že navedenih razlogov dovolj, da bi slov. goriški list zopet začel svoje članke z napisom: „Pred našim pragom!“

* (Mariborski gimnazijski profesor Ginner) je bil — boja zaradi nenravne zlorabe svojih učencev — 20. t. m. iz službe odpuščen. Dan poprej se je bil šolski svetovalec g. Močnik iz Gradca semkaj pripeljal.

* (Poslanec Črne) je na Dunaji zbolel. Nevarnosti za njegovo življenje že ni več.

* (Poslanec Svetec) ostane velikonočne praznike na Dunaji in bo čakal, da se državni zbor zopet obpre. Drugi slovenski poslanci so večidel že doma.

* (Mariborski učitelji) normalnih šol se v svojem učiteljskem zboru o pedagogičnem vprašanju pečajo, ali je dobro če včasih pride palica v dotiko z nadopolnim šolo obiskajočim državljančkom, ali ni dobro.

* (G. Beust), posestnik na Štirskem. Kakor je brati po časnikih, nakupil si je g. Beust graščino Eibiswald na Štirskem za 350.000 gld., in se bo morda tudi še potegoval za celokupnost svoje „belozelene domovine.“ G. Beust gledé svoje domovine itak ni izbirčljiv. Upajmo, da najnovejši bolje služi, kakor naj prvi!

Poslano.

Slavno vredništvo!

Prosim, blagovolite potrditi, da nisem jaz niti dopisa „iz Belatinec na Slovenskem Ogrskem“ na koncu lauskega leta, niti nikdar nobene črkice za „Slov. Narod“ pisal.

Anton Luci

kaplan v Štrigovi v Medjumurju.

Drage volje potrdimo, da nam je gospod Anton Luci v tej in vsaki zadevi čisto neznan oseba,

Vredništvo.

Občno dunajsko zavarovalno društvo prevoznega blaga.

Javno razgllašamo, da smo gospodu

Avgustu Vrtniku v Ljubljani

izročili naše

GLAVNO OPRAVNIŠTVO

z a

**Kranjsko, Koroško, južno Štajersko in Primorsko deželo, za Gorico
Gradiško in Istro.**

Na Dunaji 10. marca 1869.

Voditeljstvo

občnega dunajskega zavarovalnega društva prevoznega blaga.

B. Dittrich.

Opiraje se na ravno navedeno pismo, mislim, da mi je dano najboljše priporočilo za vsako zavarovanje prevoznega blaga po suhem, po morji in po rekah.

V Ljubljani 15. marca 1869.

Avg. Vrtnik.